Å
ENERGI

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Kontaktperson:	Deres referanse:	Vår referanse:	Dato:
Ingrid Haug Erlend Stølen Hansen	202202092-7	AEVK-S27171	28.08.2026

ÅSERALPROSJEKTENE – FERDSEL OG OPPFØLGING AV KONSESJONSVILKÅR

Vi viser til NVEs godkjenning av detaljplan for forsterking av bro Voileva over Nåvatn der det er satt vilkår om at ÅEVK utarbeider en overordnet plan med oversikt over planlagte og utførte tiltak for å oppfylle konsesjonsvilkårenes post 11 om ferdsel i Åseralprosjektene.

Bakgrunn

Ved kgl.res. av 03.02.2017 ble det gitt konsesjon til utvidelse og oppgradering av Skjerkaanleggene og til revisjon av konsesjonsvilkår for Langevatn, Storevatn og Kvernevatn i Mandalsvassdraget i Åseral kommune. Åseralprosjektene er komplekse og ble omsøkt som flere delprosjekter der noe er gjennomført og noe gjenstår:

- Nytt aggregat i Skjerka kraftverk – Utført
- Ny dam og økt regulering av Langevatn - Utført
- Ny tunnel Langevatn-Nåvatn og bygging av Øygard kraftverk – Deler av tunnelen er bygget. Detaljplan er godkjent av NVE for resterende. Byggestart var vår 2026.
- Kvernevatn kraftverk – Detaljplan er godkjent av NVE. Byggestart var vinter 2025/2026.
- Revisjon av konsesjonsvilkår for Langevatn, Storevatn og Kvernevatn - Utført

I hht. konsesjonsvilkårene post 11 plikter konsesjonæren å sørge for at ferdsel forbi damstedene og langs magasinene kan foregå på en trygg måte. De ulike ferdselstiltakene er nærmere presisert i departementets merknader til vilkårene i den kongelige resolusjonen (s. 41-44). I departementets merknader er det ikke skilt mellom de ulike delprosjektene. Det er imidlertid presisert innledningsvis (kap. VII) at vilkår som spesifiserer konkrete avbøtende tiltak, som eksempelvis omfattende ferdselstiltak, skal gjelde fra Åseralprosjektene eventuelt er realisert og satt i drift.

NVE har gjennom godkjenning av detaljplan for forsterking av bro Voileva over Nåvatn satt vilkår om at ÅEVK må utarbeide «*en overordnet tiltaksplan som lister alle planlagte/utførte tiltak i forbindelse med sikring av ferdsel som også oppgir status og framdriftsplan for tiltakene. Dette inkluderer også en overordnet vurdering av hvor det er nødvendig å utføre tiltak og ikke*». NVE presiserer i e-post av 14.08.2024 at det gjelder alle områdene og magasinene som de nye vilkårene gjelder for, og ikke bare området rundt Voileva bru. NVE presiserer videre i samme e-post at de ser for seg en skriftlig versjon av gjennomgangen som ble utført i møte mellom NVE og ÅEVK den 28.06.2024. NVE ønsker at planen gir et overordnet bilde av hvilke tiltak som er utført eller skal utføres for å oppfylle konsesjonsvilkåret, *post 11 – Ferdsel.*

ÅEVK tolker at dette først og fremst gjelder tiltak for allmenne interesser iht. departementets merknader til konsesjonens post 11 for anlegg som er realisert og satt i drift. Det gjelder videre oppfyllelse av selve konsesjonsvilkårenes post 11 om ferdsel som sier følgende:

- Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet.
- Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre ED treffer annen bestemmelse.
- Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utilgjengelige.

Oversikt over ferdselstiltak – status og fremdrift

Under følger en oversikt over status på konkrete ferdselstiltak som er omtalt i merknadene til konsesjonsvilkårenes post 11 i kgl.res. 03.02.2017. Oversikten viser også noen tiltak som er utført, foreslått eller vurdert, men som vi vurderer som privatrettslige og ikke en del av konsesjonsvilkårene. Tallene i parentes gjenspeiler geografisk plassering i vedlagte kart og er også referert til i oversiktstabellen under.

Langevatn

Driftevei langs Langvatn (1)

Driftevei på østsiden av Langevatn frem til Fosstjønn ble omsøkt som del av økt regulering i Langevatnmagasinet og pålagt som avbøtende tiltak.

I forbindelse med konsesjonsbehandlingen var mange opptatt av ferdselsmuligheten langs og over Langevatn. NVE skriver i sin innstilling at en ny driftevei på østsiden vil være et vesentlig avbøtende tiltak for økt regulering, og at nærmere detaljer, trasévalg og endepunkt avklares i forbindelse med detaljplanen i samarbeid med konsesjonæren, kommunen og grunneierne. Energidepartementet (ED) bemerker at dette blir en såkalt "tiltaksveg" og ikke en anleggsvei som konsesjonær selv vil ha nytte av i sin virksomhet, men at drift og vedlikehold av veien likevel skal pålegges konsesjonæren da veien bygges primært for å erstatte eksisterende ferdselsmuligheter langs magasinet. Av hensyn til naturmangfold og forstyrrelser på fugl og vilt ble videre utbygging av vei inn i fjellområdet ikke tilrådt.

ÅEVKs merknader: Tiltaket er utført som del av Åseral Nord-prosjektet.

Båtopptrekk Langevatn (2)

Som følge av økt regulering i Langevatn ble det forutsatt nytt båtopptrekk slik at tilgangen for båtbruk skulle bli omtrent som tidligere.

ÅEVKs merknader: Tiltaket er utført som del av Åseral Nord-prosjektet.

Kvernevatn og Krokevatn

Tiltak for å sikre tilgang til nordsiden av Kvernevatn (3,4)

Isforholdene gjør ferdsel vanskelig på Kvernevatn. For å sikre tilgang til områdene på nordsiden av vatnet ble det i konsesjonsprosessen stilt krav om kjørevei til området bak lukehuset. NVE forutsetter at ÅEVK gjennomfører tiltak som sikrer tilgang, men at mulige løsninger gjøres i forbindelse med detaljplanen. I kgl.res. er det forutsatt at tiltak løses mellom kommune og ÅEVK, men forutsetter at tilgang til områdene «skal sikres».

Å
ENERGI

I utbyggingsavtalen mellom Åseral kommune og ÅEVK er det planlagt utbedring av den gamle vegen fra Kvernevatn, langs Lisle Kvernevatn og ny bru over Ljosåna**.**

ÅEVKs merknad: Tiltak som sikrer tilgang til nordsiden av Kvernevatn er utført i form av etablering av skiløype på nordsiden av Lisle Kvernevatn. Utbedring av den gamle Gruvevegen langs Lisle Kvernevatn er utført, og ny bru over Ljosåna vil bygges som del av nytt Kvernevatn kraftverk. Vi viser også til detaljplan for Kvernevatn kraftverk som beskriver hvordan eksisterende skiløypetrase er hensyntatt ved omplassering av inntak, og nytt vad som vil sikre at skiløyper kan prepareres uten hindringer. Tilpasningene er gjort i samråd med Åseral kommune som er ansvarlig for preparering av skiløyper i området.

Båtopptrekk ved Kvernevatn (5)

I konsesjonsprosessen påpekte grunneier at båtopptrekk ved Kvernevatn ikke fungerte. ÅEVK var innstilt på få til en omforent løsning i dialog med berørte grunneiere. Departementet hadde ingen merknader utover dette.

ÅEVKs merknad: Tiltaket er utført.

Omlegging av skiløype ved Krokevatn (6)

Tiltaket er foreslått som avbøtende tiltak for ny konsesjon og er også nevnt i departementets merknader til post 7, detaljplaner. Krokevatn ligger mellom Storevatn og Kvernevatn. Åseral kommune har i sin høringsuttalelse påpekt behovet for omlegging av skiløype ved Krokvatn vinterstid siden tapping fra Storvatn medfører overvann. Kommunen mener det må stilles krav om etablering av et krysningspunkt via det smale sundet midt på vannet. Alternativt at eksisterende skiløype nord og vest for vannet legges om slik at ferdsel blir styrt bort fra vannet. Departementet mener omleggingen ligger innenfor de pålegg som kan gis med hjemmel i ferdselsvilkåret, og NVE bes følge dette opp i forbindelse med detaljplanen.

ÅEVKs merknad: Tiltaket er foreløpig ikke gjennomført. ÅEVK har vært i dialog med kommunen og vi opplever at de er usikre på om det er hensiktsmessig å gjennomføre tiltaket i den omfang som ble beskrevet i konsesjonsbehandlingen. Tiltakene er forholdsvis omfattende.

ÅEVK vil ta initiativ til fortsatt dialog mot kommunen for omforent tiltak. Nødvendige tillatelser og videre prosess må avklares med NVE og kommunen.

Nåvatn/Skjerkevatn

Isforhold og ferdsel generelt

Åseral kommune er i sin uttalelse til detaljplan for bru over Voileva opptatt av at det må gjøres en overordnet vurdering av alle aktuelle tiltak som skal til for å oppfylle konsesjonsvilkåret, med forslag til prioritering slik at kommune og NVE kan ta stilling til tiltakene ut fra en totalvurdering.

Videre har kommunen i sin behandling av dispensasjon fra kommuneplanens arealdel for Åseral Sør-prosjektet den 12.03.2026 satt følgende vilkår etter plan- og bygningsloven § 19-2: *«Innan Åseral Sør er ferdigstilt, skal vilkår om trygg ferdsel over Nåvatn vere sikra. Som grunngjeving for dispensasjonen syner Åseral kommune til konsesjonen og vilkåra som følgjer den, samt landskaps- og miljøplan for Åseral Sør.»*

Usikker is var tema i konsesjonsbehandlingen, særlig knyttet til ferdsel på Nåvatn/Skjerkevatn som går på tvers av ferdselsveger inn mot vestheia.

NVE konstaterer i sin innstilling at isforholdene på reguleringsmagasinene stedvis er usikre før økt overføring fra Langevatn. Økt overføring fra Langevatn kan medføre at isforholdene generelt blir ytterligere forverret, men at dette i begrenset grad vil ha betydning for ferdsel. Økt overføring fra Langevatn vil gjøre det vanskelig å finne tiltak som kan gi sikrere isforhold. Departementet støttet NVEs syn, og viser til at regulanten vanskelig kan gjøre annet enn å prøve å vise hensyn ved manøvreringen og sørge for tilstrekkelig merking og skilting om fare for usikker is, jf. vilkårenes post 16.

ÅEVKs merknader: Vi vil legge til rette for utbedring av Voileva bru som beskrevet under og godkjent i detaljplan. Varselskilt er nå montert langs magasinet og dårlig is er markert på NVEs iskart. Dårlige isforhold på regulerte magasin blir også varslet i media før vinterferie og påske.

For øvrig vil vi legge til at muligheten for ferdsel på Nåvatn ikke er blitt vesentlig endret eller forverret som følge av Åseralprosjektene. Dette gjelder også ferdsel på vinterstid, da isforholdene allerede før utbygging av Åseralprosjektene var så dårlige at det ble frarådet ferdsel på Nåvatn (ref. fagnotat IV "*Økt overføring av vann til Nåvatn - noen virkninger i nordre del av magasinet*" av 11.01.2012 side 11-12).

Vår oppfatning er at det er gjort omfattende tiltak for å lette ferdselen inn i heia både ved Kvernevatn, Nåvatn og Langevatn. Utover dette mener ÅEVK at vi ikke har forpliktelser i henhold til konsesjonsvilkårene, annet enn tilstrekkelig merking og skilting om fare for usikker is. Hvis det derimot viser seg at utfordringene med usikker is og bruken av brua ved Voileva er større enn det vi legger til grunn her, så kan ytterligere tiltak avgrensa til ferdsel over Nåvatn tas opp ved en senere anledning når det er vunnet erfaring med de tiltakene som er foreslått og gjennomført.

Lokalt synes det å være en oppfatning om at det er nødvendig med mer omfattende tiltak ved Nåvatn/Skjerkevatn for å oppfylle vilkårene om ferdsel i konsesjonen. ÅEVK vil derfor ta initiativ til et dialogmøte med kommunen om ferdsel over magasinet i lys av vilkåret i kommunens dispensasjon til Åseral Sør. Formålet med møtet bør være å avklare forventninger om videre ferdselstiltak, videre arbeid og involvering.

Utbedre Voileva bru (7)

Pålegg om bygging og vedlikehold av bru ved Voileva ble gitt ved overskjønn knyttet til regulering av Nåvatn avsagt i 1940. Åseral kommune mener det er vesentlig at brua blir utbedret slik at den også fungerer på vinterføre. Kommunen ber videre om at det gjøres avbøtende tiltak ved for eksempel å legge klopper i visse partier. Departementet har i kgl.res. lagt til grunn at nødvendig utbedring av brua blir utført og at NVE i medhold av standardvilkåret kan pålegge andre ferdselstiltak som å legge ut nye klopper i områder som er påvirket av reguleringen.

ÅEVKs merknader: Det har vært krevende å kjøre av og på Voileva bru med snøscooter på grunn av en fremstikkende fjellnabb på vestsiden. Deler av denne fjellnabben er nå sprengt bort, men det er behov for ytterligere tiltak på vestsiden for å sikre bruk med snøscooter. For å bedre sikkerheten ved ferdsel på brua vinterstid er det, i tillegg til flettverksgjerde på 120 cm, montert 2 stk. langsgående vaiere i hele bruas lengde. Vaierne er montert ca. 150 cm og 190 cm over plankedekket på brua.

For å sikre ferdsel med snøscooter over brua mener ÅEVK at planen om ytterligere tiltak med rampe på vestsiden bør gjennomføres, jf. godkjent detaljplan for Voileva bru.

Å
ENERGI

Når dette tiltaket er gjennomført er ÅEVKs vurdering at vi har utført nødvendig utbedring av Voileva bru slik departementet forutsetter i konsesjonen. Ytterligere tilrettelegging for ferdsel på vestsiden (eksempelvis ønsker om ny bru lengre sør (15)) er utfordrende i forhold til villreinområder og verneforskriftene.

Ny bru ved Vikeknodden (8)
I kgl.res. har departementet lagt vekt på at ny bru ved Vikeknodden som erstatning for ferdselsretten over Nåvatndammene ikke anses som en del av tiltaket, men må vurderes som en kompensasjon til grunneierne, og finne sin løsning gjennom avtaler eller ved skjønn.

ÅEVKs merknad: Drifteveien som ble bygget fra Heddersvika til Småtjønndalen er bygget som erstatning for tapt ferdselsmulighet over Nåvatndammene. Vi anser derfor ikke ny bru ved Vikeknodden som et aktuelt tiltak per i dag.

Båtdrag ved Åstølvatn (9)
Båtdraget ved Åstølvatn, som ligger nord i Nåvatn, blir vanskelig tilgjengelig med utvidet utløp og nytt Øygard kraftverk. I hht. kongelig resolusjon skal endret plassering godkjennes som del av detaljplan.

ÅEVKs merknad: Båtdraget har fått endret plassering og blitt flyttet sørover. Tiltaket er således utført.

Tiltak ved Loneskaret (10)
Tiltaket er ikke vurdert i den kongelige resolusjonen, men utført som et privatrettslig tiltak. Terrenget på vestsiden av hengebrua ved Loneskaret er bratt og til dels vanskelig fremkommelig. For å sikre ferdsel opp og ned Loneskaret er det gjennomført punktvise tiltak i 3 tiltaksområder fra hengebrua og opp skaret. Tiltakene er primært utført for å bedre fremkommelighet for sau til og fra sommerbeite på vestsiden av Nåvatn.

ÅEVKs merknad: Tiltaket er utført.

Båtdrag ved Svartevatn (ved vei fra Røysland) (11)
Eksisterende båtdrag bør bygges om da dagens løsning og vinsj fungerer dårlig. Tiltak er ikke vurdert i kgl.res., men planlegges utført som privatrettslig tiltak.

Vei til Småtjønndalen (12)
Vei fra dammen ved Heddersvika til Småtjønndalen som erstatning for ferdselsretten over Nåvatn. Tiltak er ikke vurdert i kgl.res., men utført som privatrettslig tiltak.

Tverrslag
Det er i departementets foredrag i den kongelige resolusjonen vist til to tverrslag under merknader til post 11 om ferdsel.

Tverrslag nord (13) – er i kgl.res. forutsatt flyttet til et mindre rasutsatt området lengre nord mot Langevatn. Nærmere detaljer for kryssingspunktene må avklares ved NVEs godkjenning av detaljplan.

ÅEVKs merknad: Tiltaket er utført.

Å
ENERGI

Tverrslag/tipp på Breland (tverrslag sør) og krysningspunkt for veg (14). I hht. kgl.res. skal grunneiers alternativer vurderes i detaljplan.

ÅEVKs merknad: Tverrslag sør er flyttet lengre nord slik at eventuelle tiltak ikke lenger er relevant.

Med vennlig hilsen
Å Energi Vannkraft AS

Erlend Støle Hansen
Spesialrådgiver

Ingrid Haug
Spesialrådgiver Fornybar Energi

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur.

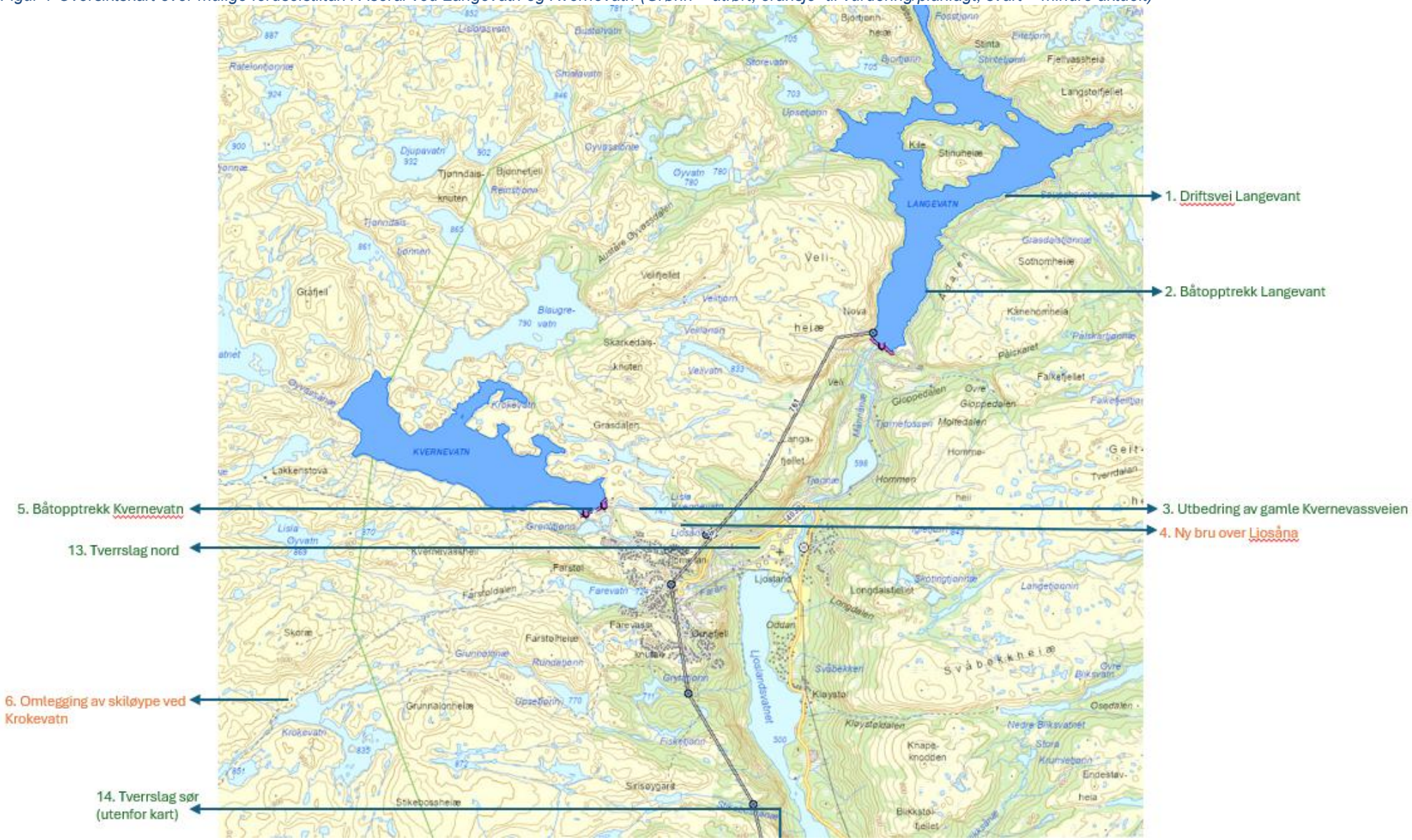
Vedlegg: Oversiktstabell og kart med status på konkrete ferdselstiltak

Tabell 1 Oversikt over status på konkrete ferdselstiltak som er omtalt i merknadene til konsesjonsvilkårenes post 11 i kgl.res. 03.02.2017. Oversikten viser også noen tiltak som er utført, foreslått eller vurdert, men som vi vurderer som privatrettslige og ikke er en del av konsesjonsvilkårene. Tallene i parentes gjenspeiler geografisk plassering i vedlagte kart.

Ferdselstiltak	Hjemmel/pålegg/kgl.res	Status og fremdriftsplan	Kart
Langevatn			
Driftsvei langs Langevatn – på østsiden frem til Fosstjønn	Omsøkt som del av økt regulering i Langevatn og pålagt som avbøtende tiltak. Skal følges opp i detaljplan.	Utført	1
Båtopptrekk Langevatn		Utført	2
Kvernevatn og Krokvatn			
Behov for å sikre tilgang til områdene på nordsiden av vatnet. I utbyggingsavtale mellom kommune/ÅEVK er det planlagt: • utbedring av den gamle vegen fra Kvernevatn langs Lisle Kvernevatn • ny bru over Ljosåna	Departementet forutsetter at tilgang til områdene sikres, og at dette løses mellom kommune og ÅEVK. Mulige løsninger kan følges opp i detaljplan.	Sikring av forbedret tilgang til områdene på nordsiden av Kvernevatn og utbedring av den gamle Gruvevegen langs Lisle Kvernevatn er utført. Ny bru over Ljosåna blir realisert under bygging av Kvernevatn kraftverk.	3 4
Båtopptrekk ved Kvernevatn. Grunneier mener det ikke fungerer.	Privatrettslig. Det skal tilstrebes å få til en omforent løsning i dialog med berørte grunneiere. Departementet har ingen merknader utover dette.	Utført	5
Omlegging av skiløype ved Krokvatn - grunnet overvann som følge av økt tapping fra Storvatn.	Departementet mener tiltaket ligger innenfor de pålegg som kan gis med hjemmel i ferdselsvilkåret, og kan følges opp i forbindelse med detaljplanen.	Til vurdering. Foreslåtte tiltak er forholdsvis omfattende. ÅEVK vil ta initiativ til fortsatt dialog med kommunen for omforent tiltak.	6
Nåvatn/Skjerkevatn			
Isforhold og ferdsel generelt	Regulanten skal sørger for tilstrekkelig merking og skilting om fare for usikker is, jf. vilkårenes post 16	Utført. Varselskilt montert langs magasinet Dårlig is markert på NVEs iskart	

		Dårlige isforhold på regulerte magasin varsles i media før vinterferie og påske	
Utbedre bru over Voileva slik at den også fungerer på vinterføre	Departementet legger til grunn at nødvendig utbedring av brua blir utført og at NVE i medhold av standardvilkåret kan pålegge andre ferdselstiltak som å legge ut nye klopper. Detaljplan godkjent av NVE	Planlegges utført	7
Ny bru ved Vikeknodden - som erstatning for ferdselsretten over Nåvatndammene.	Må vurderes som en kompensasjon til grunneierne, og finne sin løsning gjennom avtaler eller ved skjønn. Privatrettslig.	Ikke utført Vurderes som uaktuelt	8
Båtdrag ved Åstølvatn - blir vanskelig tilgjengelig med utvidet utløp og nytt Øygard kraftverk.	Endret plassering skal godkjennes som del av detaljplan.	Utført	9
Båtdrag ved Svartevatn (ved vei fra Røysland)	Privatrettslig. Ikke del av kgl.res	Planlegges utført	11
Tiltak Loneskaret	Privatrettslig. Ikke del av kgl.res.	Utført	10
Vei Småtjønndalen	Privatrettslig. Ikke del av kgl.res	Utført	12
Tverrslag			
• Tverrslag nord	Flyttes til et mindre rasutsatt område	Utført	13
• Tverrslag/tipp Sør(Brelandet) og krysningspunkt for vei	Grunneiers alternativer skal vurderes i detaljplan. Nærmere detaljer for kryssingspunktene må avklares ved NVEs godkjenning av detaljplan.	Ikke lengre relevant, da tverrslaget sør er flyttet	14

Figur 1 Oversiktskart over mulige ferdselstiltak i Åseral ved Langevatn og Kvernevatn (Grønn = utført, oransje=til vurdering/planlagt, svart = mindre aktuelt)

*Figur 2 Oversiktskart over mulige ferdselstiltak i Åseral ved Nåvatn og Skjerkevatn (*grønn = utført, oransje=til vurdering/planlagt, svart = mindre aktuelt*)*

